

Titel: IX.

Citation: "IX.", i *Beretning om Forhandlingerne paa Rigsdagen. Bind II. Spalte 1477-3968*.
Onlineudgave fra Lovforarbejder: <https://tekster.kb.dk/catalog/jura-texts-g02-shoot-d1e174993/facsimile.pdf> (tilgået 31. juli 2024)

Anvendt udgave: Beretning om Forhandlingerne paa Rigsdagen. Bind II. Spalte 1477-3968

Ophavsret: Love, administrative forskrifter, retsafgørelser og lignende offentlige aktstykker er ikke genstand for ophavsret. Du kan frit kopiere, distribuere eller fremføre materialet uden at bede om tilladelse.
Hvis materialet indeholder selvstændige bidrag, skal du være opmærksom på, at disse bidrag kan være beskyttet af ophavsret. Selvstændige bidrag må gengives i forbindelse med aktstykket. Hvis det selvstændige bidrag bruges adskilt fra aktstykket, gælder de øvrige ophavsretlige regler.

lader os ikke glemme, at vi her bringe os i Berøring, som alle haare i den bedste Overensstemmelse med hinanden, naar der fra den ene Side trædes til for Skolevesenet og til ved Skolevesenet, og paa den anden Side siges: for Gudt Skuld ingen Tvang ved Skolevesenet og ingen Forpligtelse dertil. Det er vanskelige Spørgsmaal, og jeg tror ikke, at man skal gaae ind derpaa her. Hovedsagen er for mig, hvad jeg allerede har sagt, at i en Grundlov hører ikke hjemme at udtale, at en Side af Statsforret, den være nu nok saa vigtig, skal gives en passende Form og indrettes vel. Endelig endnu en Ting. Her saa Dage siden er i Danmark opstaaet en Kæreskilt, dels Kæreskilt ifølge en kongelig Resolution af 27de Marts 1847 i Martsmaaned laar var udsæet. Dette var ikke, som det er sagt, den eneste Kæreskilt, som var beregnet paa at give en forskellig Opdelning; den Kæreskilt, som er opstaaet, gav Underretning til den saakaldte Den Gramen for de Studenter, som vare dimitterede fra Søe Skole, og som efter at have taget Den Gramen i Søe, vilde gaae til Kjøbenhavn Universitet. Der har været tænkt paa en anden Kæreskilt, hvis Oprindelse dog for min Tid er faldet i Søe; den er ikke opstaaet, men den er set ikke sat i Gang, og for dette Skuld, men hun og for dette, paatager jeg mig fuldkommen Ansvar, det er for ikke at have gjenoptaget og udført i sin Plan, om hvis Rigtighed og Hensigtsmæssighed, jeg ikke har kunnet overbevise mig. Jeg tror, at de allerfleste ikke ere uenige med mig i denne Sag; i det Ringeste antager jeg, at den eneste Forslagsstiller var fuldkommen enig i, at det, der er Spørgsmaal om, er ikke en eneste Skole for Oplysningen, men mange Skoler for den, og naar han sagde, at Kjøbenhavn paa Kanden ikke var hjulpen derved, at der var bedre Skoler i Kjøbenhavn, da vilde den trinde om i Danmark Land være mindre hjulpen med, at der var een Skole i en Kjøbstad for Højskoleoplysningen.

Forsand: Jeg skal blot tillade mig at gøre et Par Bemærkninger. Det er naturligt, at det har sin Børnsalighed, ordet at opsatte bestemt opstaaede forre Sætninger ved blot at høre dem engang udtalte; man opfatter det mindre nøjagtigt, og saaledes tror jeg, det er gaaet den eneste Kultusminister, og naar man først ser de Sætninger, hvori jeg har udtalt mit Forslag, trykte, vil man, haaber jeg, se, at de dog ikke ere saa ganske almindelige eller vage, som den betragtede Kultusminister antogede. Deraf skal jeg bemærke, at hvis jeg havde faaet Tilladelse til at gøre en lille Bemærkning under den eneste Ministers Fordrag, kunde han ogsaa, hvad mig angaar, have sparet sig Alt det, han sagde om Omsigtigheden med Hensyn til Skolen, thi deraf forekommer ikke et eneste Ord i mit Forslag. I hvad der iverigt blev udtalt om, at disse Spørgsmaal ere vanskelige at afgjøre, er jeg ganske enig, men jeg foreslavede ikke med et Ord i mit Forslag den eneste Kultusministers i denne Henseende brugte Strømninger. Hvad endelig angaar det, det er blevet anført om Tvang og Frihed og delige, at det er et vanskeligt Spørgsmaal, som først kan løses under hele Skolevesenets Omordning, det indrømmer jeg, men mit Forslag er heller ikke et Forslag i Detail om en Omordning af Skolevesenet.

R. Christensen: Da jeg ser, at den sidste eneste Taler har sat sig, saa jeg antage, at han har foresat at anmærke, hvad jeg dog tror at burde bemærke, at jeg tror, at den betragtede Kultusminister uden Tvivl har overbet den eneste Taler og derved gjort et Misfald, som neppe var befojet, ibt han troede, at den sidste Taler i sit Fordrag havde ytret, at der i Landet ikke gaveds Noget, som havde Indsigelse i Skolevesenet; Sandheden er, at jeg med Mange har hørt, at han sagde Overfaldt over Skolevesenet.

Tagge Müller: Jeg skal blot tillade mig at ytre, at jeg man være aldeles enig med det eneste Ude fangevalgte Medlem (Wynker) i, at dette vigtige og omfattende Kjønn træder en Dreftelse, som umuligt her kunde finde Sted; dog har jeg troet mig forpligtet til, som en, der har været Gæstlig i mangfoldige Aar, og i alle en offentlig Raadets forskjellige Sælinger, at deidne, at ihvndt jeg ingenlunde vil neigte, at Opfyndet med Skolevesenet skal ikke paa nogen Maade alene være afhængigt af Omsigtigheden, er jeg dog ogsaa overbevist om, at paa de forskjellige Steder i Danmark, hvor jeg har lært at kjende Omsigtigheden Tilsyn med Skolevesenet og dens Pa-

virkning paa Skolevesenet, har denne ingenlunde i det Hele taget været ringe eller forfaldet, og jeg er overbevist om, at Omsigtigheden Tilsyn ikke bør nogenlunde udsættedes, ligesaa lidt som Religionsundervisningen nogenlunde udsættedes af de danske Almuehøiere. Jeg skulle troe, ikke at handle ganske rigtigt, naar jeg ikke gav Hensyn til de religiøse Raad, med hvilke jeg har haaret og haaret i Forbindelse, dette Raadets; jeg tror virkelig, at der er ret mange Profiter og Profiter, som have vist sig Skolevesenets Fremme, ligesom jeg er mig selv bevidst, at jeg efter min ringe Gæne har retteligt tænkt at gøre det, og er overbevist om, at ogsaa mine Goleger have søgt at gøre det samme. Indertigen vil jeg ønske, at det danske Skolevesen maa faae et Dyrkning, til hvilket vistnok Ingen af os negter, at det trænger, og dertil give Gud sin Bølgelidelse! men at et almindeligt Forslag om, at Staten skulde antage sig Skolevesenets henhjemsindretning paa den Maade, som foreslages foresætter, hører til Grundloven, kan jeg ikke antage.

Wintner: Derfor den foreslavede Paragraph ikke skulde blive antagen, vil jeg forbeholde mig at kunne stille det Forslag ved § 86, at ogsaa Skolevesenet bliver blandt de Øiensynlige, som saare muligt behandles paa den førstnævnte lovgivende Rigsdag. Der kan vistnok ingen Tvivl være om, at naar vi gaae over fra en Forfatning, hvor Kjønnen altsedst Jure har haft med Statsretten at gøre, til en saadan, hvor der gives den Derelighed dertil, maa der nødvendigvis foretages Noget for at give den den dertil fornødne Opdelning, og nøgter jeg er enig i, at en saadan Opdelning ikke kan gives alene gjennem Skolen, formener jeg dog, at ogsaa Skoleundervisningen har sin store Betydning i denne Henseende.

Forsand: Jeg vilde tillade mig den Bemærkning, at naar dette Forslag kommer under Behandling, maatte det blive at henhøre sig til de Paragrapher, som handle om Kirken, navnlig naar disse komme til at danne et eget Afstik.

Man vil derpaa over til den af Comiteen foreslavede § 79 h.

Ordføreren: Comiteens Betænkning indeholder:

Udvalget tillader sig endeligen at foreslaae en Tillægsparagraph til dette Afstik, angaaende Krigsmagtenes forrege Sælling til de Bestemmelser, der indeholdes i §§ 67, 73 og 74.

Hvad den førstnævnte Bestemmelse angaar, vil det efter de nu gjældende Regler for den militære Retssæte være aldeles ugenlign, at den, der sættes, altid inden den i § 67 nævnte Frist skulde kunne stilles for den competente Ret: Krigsretten; og en egentlig Appel af Hængslingsdekreter, der i Reglen afgives af Jurisdictionshæfen, vil set ikke kunne finde Sted. Hængslingen har desuden ingenlunde den samme Virkning for den Militaire, som for den Civile, ibt han, medens han er tjenstgjørende, er pligtig at anvende sin hele Tid for Tjenestens Skyld og under Arretten vedbliver at nyde sin Gæge eller Lønning.

Bestemelsen i §§ 73 og 74 om Hørensretten og Forsamlingsretten der neppe heller ligesom anvendes paa Krigsmagten, med held Væsen og Niemed det vistnok vilde stede, at en saadan Frihedsudøet indbringes, navnlig den førstnævnte Hørensret eller Forsamlingsret har Tjenesteforhold til Øiensynlige eller er af en politisk Natur, og paa den anden Side vil forbudet mod at samles vedbæret, og Bestemelsen om, at Politiet har Ret til at overvære offentlige Forsamlinger, heller ikke ganske paa Krigsmagten. Da det indbreritid neppe vil være hensigtsmæssigt, i Grundloven at optage de forrege Forstrifter om Krigsmagten i disse Retninger, antage vi, at det vil være retteligt, at det med Hensyn til denne forbliver ved de Regler, der nu gjælde eller vilde blive optagne i de nye militære Love, som snart kunne indsejedes.

Vi foreslaae derfor alene, at der i denne Tillægsparagraph (79 h) optages en Bestemmelse af følgende Indhold:

For Krigsmagten ere de i §§ 67, 73 og 74 gjavede Bestemmelser kun anvendelige med de Indstrænkninger, der følge af de militære Loves Forstrifter.

Ordfør: Rigsdagsmanden for Ringkjøbing Amt 3de Distrikt (G. R. Petersen), der i dette Øieblik er forhindret fra at være tilstede, har anmodet mig om, paa hans Vegne at anmelde, at forsaavidt haad til § 37 jullede Amendement, at den Sætning „hvo der